

УДК 338.246.025.2

Гук Н. А.*

РОЗШИРЕННЯ ЕТНІЧНОГО СКЛАДУ КОРИННОГО НАСЕЛЕННЯ ТА ЗМІНА ЙОГО ДЕМОГРАФІЧНОГО РИТМУ ПІД ВПЛИВОМ МІГРАЦІЙНОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ

Розглянуто підходи науковців щодо застосування урядами держав імміграційної політики як можливості нарощення загальної кількості населення. Проведено аналіз демографічної ситуації в Україні та обґрунтовано чинники впливу на процеси депопуляції та розширення етнічного складу населення.

Ключові слова: генофонд, депопуляція, демографічний ритм, імміграція, етнос, етнічна сукцесія, мультикультуралізм, «соціальне сирітство».

Рассмотрены подходы ученых относительно применения правительствами государств иммиграционной политики как возможности наращивания общего количества населения. Проведен анализ демографической ситуации в Украине и обоснованно факторы влияния на процессы депопуляции и расширения этнического состава населения.

Ключевые слова: генофонд, депопуляция, демографический ритм, иммиграция, этнос, этническая сукцессия, мультикультурализм, «социальное сиротство».

The approaches of scientists to apply governments immigration policy as a possible lengthening the total population. The analysis of the demographic situation in Ukraine and grounded factors influence the processes of depopulation and expansion of the ethnic composition of the population.

Keywords: gene pool, depopulation, demographic rate, immigration, ethnicity, ethnic succession, multiculturalism, «socialorphanage».

Постановка проблеми. Найбільш болючою і до кінця не вирішеною для українського соціуму залишається проблема депопуляції корінного населення, що веде до неухильного систематичного зменшення його чисельності протягом кількарічної стагнації основних демографічних показників. Частковому налагодженню демографічного ритму сприяють міграційні коливання. У відповідності до даних МОМ, нині в світі налічується близько 150 млн іммігрантів, біженців, легальних мігрантів і нелегально працюючих за кордоном. Легальна міграція, що піддається управлінню являється доволі бажаним ресурсом для багатьох розвинутих держав, а процес управління міграційним потоком – новим пріоритетним напрямом міграційної політики, що дозволяє швидко реагувати на демографічні виклики, коректуючи чисельність населення, її віковий та етнічний склад, залучаючи необхідні трудові ресурси. Ми поступово крокуємо в епоху глобальних демографічних технологій, серед числа яких регулювання міграційних потоків може виявитись одним з найбільш

* к.е.н, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ефективних і найменш затратних способів знайти відповіді на демографічні виклики сучасності та розширення етнонаціональної структури соціуму.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Однак не всі науковці (табл. 1) є однос-тайними у тому, щоб розглядати спробу заміщення корінного населення імігрантами як па-нацею від демографічних проблем, а навпаки – трактують її як аномальну процедуру. Адже, сприяючи приросту притоку імігрантів уряд приймаючої країни не завжди ра-ціоноально вирішує проблему відтворення поколінь, а скоріш за все мова йде про розв’язання проблеми зниження загальної чисельності населення країни. Тобто, сьогодні слід вести мову не про якісний, а про кількісний аспект такого роду заходів.

Таблиця 1
Аналіз наукових підходів науковців, соціологів, економістів,
демографів щодо ролі імігрантів у вирішенні демографічної проблеми

Прихильники процесу залучення іноземних імігрантів		
1.	<i>Е.М. Лібанова</i> [4, с. 94]	В умовах демографічної кризи залучення імігрантів з Азії та Африки стає єдиним джерелом уповільнення депопуляції і підтримання прийняттого співвідношення між чисельністю найбільш економічно продуктивних вікових груп та осіб похилого віку. Цей потік неминуче породить зворотний потік повернення до країн походження тих переселенців, які не приживуться в Україні.
2.	<i>С. Гоці</i> [2, с. 115]	В Європі та Італії імігранти є демографічною необхідністю. Без них у дуже короткому часі прямуватимемо до загибелі, а разом з нами загинуть наші системи цінностей.
3.	<i>Г. Гончаренко</i> [1, с. 134]	Приплив іноземних робітників з-за кордону дає змогу країні дещо пом’якшити прояви демографічної кризи, оскільки зазвичай мігрують молоді люди репродуктивного віку. Дякуючи цьому, відбувається зниження середнього віку населення держави, а значить, гальмується процес «старіння» нації. Цей факт також дозволяє позитивно вплинути на «омолодження» структури трудових ресурсів держав іміграції.
4.	<i>Л. Курій</i> [6, с. 103]	Залучення та інтеграція імігрантів дозволяє також вирішити демографічні проблеми старіння і скорочення населення. Інтеграція мігрантів є вагомим інструментом підвищення демографічної складової людського потенціалу країн призначення. Стимулювання притоку імігрантів для компенсації низьких рівнів народжуваності змінює склад населення і в кінцевому рахунку може призвести до повної зміни цього складу і заміни сучасного населення мігрантами, їх нащадками або населенням змішаного походження.
5.	<i>Г. Часник</i> [15, с. 77]	За умов практичного вичерпання потенціалу демографічного зростання чи не єдиною можливістю збільшення загальної кількості населення України залишається активна міграційна політика. Саме міграційний приплив може компенсувати природне зменшення населення і забезпечити збалансування статеві-вікової структури населення.

Прихильники процесу залучення іноземних іммігрантів		
6.	<i>Д. Ван де Каа та Р. Лестег</i> [17, 18]	Саме міграційні процеси є тим демографічним фактором, який сприяє вирівнюванню демографічного балансу та виконує заміщальну роль. Крім того, дослідники особливу увагу приділили соціальним і культурним установкам як важливим факторам, що впливають на дітородну активність населення. Так, на їхню думку, перехід до сучасного типу відтворення населення призвів до змін в структурі прокреаційної мотивації. В умовах зміни соціально-психологічної оцінки дітей дорослими членами сім'ї постало питання про можливість забезпечення стабілізації народжуваності хоча б на рівні простого відтворення, бо для задоволення потреби сучасної сім'ї в дітях достатньо було мати хоча б одну дитину.
Противники використання іммігрантів у розв'язанні питань депопуляції		
7.	<i>С. Франк</i> [14, с. 180]	Дослідник зауважив, що «народу потрібно захищати свій найцінніший колективний інтерес – етнічний генофонд – найпотужнішими засобами, які є в його розпорядженні. З погляду перспективи, яка проводиться сучасною елітою, політика глобальної уніфікації веде в безвихідь. Бо остаточне виживання й розвиток людства безпосередньо залежать від максимальної різноманітності народів (етносів) на Землі, що в нього входить. Істотне спрощення цієї системи, змішування рас і народів – прямий шлях до деградації й загибелі. Економічна політика сучасної еліти, по суті, є «браконьєрством», яке швидко приведе до виснаження природного, інтелектуального і економічного потенціалу не тільки своєї країни, а й усієї планети». Він показав, що міжрасові змішування несуть найбільшу шкоду для етнічних генетичних інтересів: «Треба всього 1,1 африканця для подавлення європейського генетичного інтересу в еквіваленті 1 дитини (і навпаки). Але потрібно 59,9 датців для отримання того ж самого ефекту на англійців, або 27 поляків на німців, або 42 англійця на ірландців (і навпаки)». Що стосується США, то «американці європейського і африканського походження загинули і гинуть в еквіваленті мільйонів дітей завдяки пост-міграційним процесам 1965».
8.	<i>Д. Коулмен</i> [16, с. 444]	Процес етнічної сукцесії (зміни етнічного складу країни-реципієнтів іммігрантів) дослідник називав «третім демографічним переходом», коли в країні-реципієнті імміграції низькі рівні народжуваності приводять до зміни міграційної політики, яка де далі більше здійснює вплив на склад населення. В підсумку вона може привести до цілковитої зміни цього складу і заміни теперішнього населення населенням, яке складають або мігранти, або ж їхні нащадки, чи населення змішаного походження.

Ліберальний погляд на вирішення проблеми		
9.	О. Позняк [11]	Одним зі шляхів вирішення демографічної кризи є лібералізація імміграційної політики. Проте, в такому випадку можуть виникнути соціальні проблеми через те, що до нас приїдуть особи різко відмінні від українців за ментальністю, традиціями, культурою. На мій погляд, до цього питання треба підходити виважено. З одного боку, потрібно запрошувати до України іммігрантів, а з іншого – необхідно проводити жорсткий відбір новоприбулих осіб і за соціально-економічними характеристиками, і за країнами, з яких вони приїзять, надаючи перевагу культурно ближчим до нас державам».
10.	О. Музичко [10]	До використання імміграції як чинника покращення демографічної ситуації слід ставитися обережно. В умовах великих соціально-економічних проблем для корінного населення це може викликати соціальну напругу. Зокрема, недоцільно проводити масове надання мігрантам з інших країн громадянства.

Цілі статті полягають в обґрунтуванні впливу імміграційної інтервенції на зміну демографічної ситуації в країні та розширення її етнічного складу за рахунок інших спільнот.

Виклад основного матеріалу. Імміграційний варіант «вирішення» демографічних проблем може ускладнити й без того непросту ситуацію в соціально-економічній сфері. У Європі наявна криза мультикультуралізму. Як доводить досвід Старої Європи, переселенці з інших цивілізацій не прагнуть до асиміляції в середовищі країн, до яких вони переселяються, не виявляють особливого бажання витратити власні кривні на утримання високих соціальних стандартів у цих державах. Азійські та африканські іммігранти несуть іншу ментальність і культуру соціально-економічних відносин, яка позначена соціал-дарвінізмом та патріархальним патерналізмом. Роль сімейно-родових стосунків у більшості спільнот, що постачатимуть до України потенційних мігрантів, є визначальною. Саме на такі стосунки в цих спільнотах покладають основні функції взаємодопомоги та підтримки соціально вразливих груп. В основі ефективності згаданої системи лежать швидка зміна поколінь та високий темп народжуваності. Тобто саме те, від чого старіюче, мало-, а то й бездітне українське суспільство сьогодні відмовляється [5].

Демографічна криза в Україні не є суто національним феноменом, оскільки в багатьох розвинутих країнах спостерігається не тільки обмежене відтворення існуючого населення, але й від'ємні показники природного приросту населення. Причинами цього є загальноцивілізаційні зміни способу життя, заміщення усталених роками цінностей новими, більш модерністським цінностями, характерними для індустріальних і постіндустріальних суспільств, в яких сім'я не сприймається як єдиний простір для самореалізації, жінок в першу чергу. Це призводить до зміни повікової моделі народжуваності на користь жінок старшого віку (особливо 30-ти років) та орієнтацію на більш пізні шлюби.

Протягом першого десятиліття нового сторіччя в Україні переважали стагнаційні тенденції зменшення активної репродуктивної та працездатної частки у складі населення, смертності і тривалості життя, які лише останніми роками поступилися місцем позитивним змінам у цій царині, не було істотних зрушень за низкою показників здоров'я населення, зберігався високий рівень природного зменшення чисельності населення, значні

масштаби тимчасової трудової еміграції (яка часто переходить у стаціонарну). Тобто, значною мірою підсилювався економічний аспект цієї проблеми – дефіцит трудових ресурсів, зниження кількості призовників, школярів, студентів, інтенсивне старіння населення. Нагадаємо, що за даними Державної служби статистики станом на 1 січня 2012 р. чисельність населення України становила 45 млн 633,6 тис. осіб, це менше на 144,9 тис. ніж минулого року.

В 2011 році (січень-листопад) в Україні народилося 460 тисяч 512 чоловік. Цей показник практично дорівнює даним за 2010 рік – 456 тисяч 884 людини, що пов'язано з невисоким репродуктивним базисом. Кількість померлих у 2011 році склала 609 тисяч 569 чоловік, тоді як в 2010 році померли 638 тисяч 389 українців. Статистика дитячої смертності залишається практично однаковою: у 2011 році померли 4 тисячі 119 дітей віком до року, у 2010 – 4198. Таким чином, природний приріст населення в Україні як і раніше залишається негативним і становить – 149 тисяч 057 чоловік, показник 2010 року – 181 тисяч 505 чоловік. Позитивний приріст населення в 2011 році був відмічений тільки у Волинській (816 чоловік), Закарпатській (3604 чол.), Рівненській (3235 чол.), Чернівецькій областях (124 чол.) і Києві (4605 чоловік) [12].

Вікова структура населення України свідчить про регресивний тип відтворення поколінь: в ній нараховується понад 14,3 млн. пенсіонерів, з них за віком – понад 10,3 млн осіб, за інвалідністю – понад 2,0 млн осіб. У розрахунку на 1000 жителів. припадає понад 300 пенсіонерів. Прослідковується соціальне небезпечне співвідношення кількості чоловіків до жінок як один до чотирьох. Передчасна смертність, серед чоловіків молодого, працездатного віку вища в 3-4 рази, ніж в країнах Євросоюзу. Це найгірша демографічна ситуація в Європі.

Демографи, беручи до уваги чинники впливу на демографічні процеси в державі, чітко пов'язують рівень народжуваності в Україні з рівнем матеріального достатку сімей. Сьогодні доходи сімей за збалансованого підходу до видатків не завжди покривають необхідні потреби сім'ї за наявної, фактичної кількості її членів, що ставить українську сім'ю в рамки планування дітонародження. Однак такі настрої прослідковуються лише у певної частини свідомих громадян, які готові дбати про майбутнє своїх поколінь. Тенденція до зростання виплат при народженні кожної наступної дитини, яку ініціював український уряд, призвела до певного збільшення числа новонароджених, особливо у тих сім'ях, які до цього часу не мали достатніх статків для їх утримання. Однак не все у нашій державі так просто, підвищення розміру виплат посилило дисбаланс у рівнях цін на товари для немовлят. Найбільші дітородні наміри проявились у нестабільних сім'ях (алкоголіків, циган, наркоманів та ін.), які пов'язані не з любов'ю до дітей і бажанням піклуватись про них, а матеріальним аспектом.

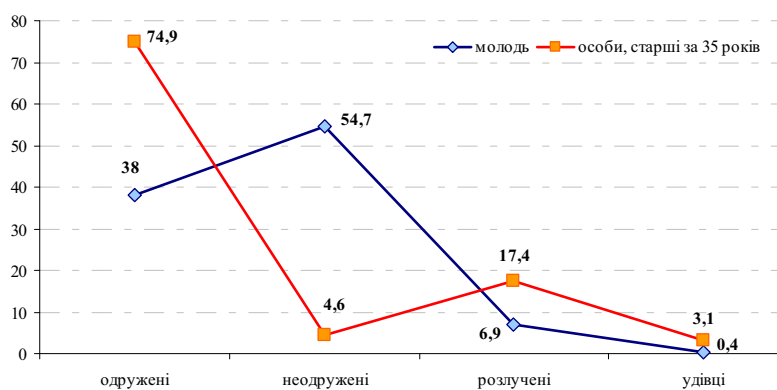

Рис. 1. Розподіл трудових мігрантів за сімейним станом, % [7, с. 65]

Важливу роль у зміні параметрів демографічного розвитку відіграє й сімейний характер еміграції. Вікові характеристики суттєво впливають на особливості сімейної структури заробітчан (рис.1). Так, три чверті старших мігрантів перебувають у шлюбі, тоді як серед молоді шлюбні обітниця виголосили лише

трохи більше, ніж третина гастарбайтерів. Більше половини молодих мігрантів є неодруженими, незначна частка виявилися розлученими, вдовілі особи зустрічаються серед молодих заробітчани у поодиноких випадках.

У загальному міграційному потоці більша частка належить жінкам: 54,0% серед мігрантів усіх вікових груп та 55,7% серед молодих мігрантів. Аналіз статеві диспропорції у різних міграційних потоках виявив, що зі збільшенням відстані міграційного пересування у них збільшується частка чоловіків. Так, якщо у внутрішньорегіональних пересуваннях частка молодих жінок становить майже 58%, то у міграціях молоді до старого зарубіжжя чоловікам належить безперечне лідерство: 61,4% [4, с. 183]. Осільки до змін більш схильна, перш за все молодь, імміграція дозволяє покращити статеві вікову структуру приймаючих держав, а еміграція – у випадку демографічного вибуху – знімає демографічну напругу в ряді держав, які не мають змоги забезпечити молодь робочими місцями і відкрити перед нею сприятливі життєві перспективи. Наслідки міграції здорового населення до інших країн позначаються на демографічному, трудових ресурсному потенціалі населення. Переважно від'їжджають до інших країн працювати здорові, молоді громадяни. Й лише мала та незначна кількість мігрантів повертається у зрілому віці без наміру створення на території України сім'ї, одружуючись із мешканцями країни перебування з метою залишитись там назавжди. Отже, дітей народжують не в Україні та розвивають економіку інших країн. Це свідчить про те, що на сучасному етапі різко зростає чисельність етнічно-змішаних шлюбів. Переважна частина всіх міжнаціональних шлюбів, які уклали українці, припадає на росіян, італійців, німців, поляків, чехів та ін. національностей, що відображає процес культурно-побутового зближення і поступового злиття українців із різними етносами.

Проте навіть у разі повернення всіх працівників-мігрантів на батьківщину демографічні втрати неминучі внаслідок порушення сімейних стосунків через тривалу відсутність одного з подружжя, відкладені народження або відмову від народження дітей, погіршення стану здоров'я в результаті праці за кордоном та появи феномену «соціального сирітства».

Вплив міграції на ринок праці також неоднозначний. За розрахунками фахівців Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАНУ, у випадку відсутності трудових міграцій рівень безробіття в Україні був би в 1,6 разу вищим за фактичний і приблизно дорівнював би тому, що фіксувався на рубежі тисячоліть, коли він досягав максимальних показників. Водночас у регіонах масового відпливу мігрантів навіть нині, в умовах ще не подоланої кризи, спостерігається нестача медичних і педагогічних працівників, будівельників, електрозварювальників, водіїв, фахівців нафтодобування. Найбільше турбує те, що емігрують найактивніші та найпідприємливіші особи, що може створити додаткові труднощі для модернізації країни [8, с. 9].

Частіше трудовими мігрантами стають особи з професійно-технічною та повною середньою освітою. Малоосвічені люди через низьку кваліфікацію мають заздалегідь невеликі можливості працевлаштування за кордоном, а високоосвічені прошарки менше зацікавлені в цьому через кращі можливості працевлаштування в Україні. Більшість українців протягом тривалого часу перебувають за кордоном у нелегальному становищі поза правовим полем України, що сприяє формуванню психології соціального і правового нігілізму у представників цього контингенту, основна частина наших співвітчизників через важку і напружену працю втрачають здоров'я, отримують величезні психологічні травми і «випадають» з репродуктивного процесу. Усе це створює гостру загрозу того, що, втративши високо фаховий інтелектуальний капітал, Україна може втратити середній клас,

перетворившись у типову країну Третього світу у центрі Європи, яка уже нині потребує «імпорту» не лише якісних товарів, але й висококваліфікованих послуг включно із управлінськими, освітніми та медичними. Пролобійована «великим» бізнесом імміграція породжує не лише дефіцит і без того малочисельних робочих місць, а й різке зниження заробітних плат, що не дає змогу навіть працевлаштованим забезпечити прожитковий мінімум для сім'ї. На відміну від Європи та ряду індустріальних країн, у яких наявність постійної роботи у одного із членів сім'ї фактично гарантує певний рівень стабільності, в Україні дана тенденція не прослідковується, що пов'язано з існуванням феномену «працюючих бідних». Саме тому, завдяки безконтрольному демпінгу на ринку праці ціна останньої знижена до рівня її мінімальної собівартості, що визначається прожитковим мінімумом з урахуванням непрацюючих членів сім'ї. Саме демпінгом на ринку праці пояснюється низька частка оплати праці у ВВП України та ряду інших держав.

Згідно з результатами прогнозування, сальдо міграцій в Україні зростатиме, а сумарний результат за прогнозний період (з 2010 до 2050 р. включно) становитиме 2105 тис. осіб за середнім варіантом, 2995 тис. осіб – за високим та 421 тис. – за низьким. При цьому молодь у віці 15–34 роки становитиме більше половини мігрантів [4, с. 26].

У відповідності до даних Держкомстату, у 2011 році кордон перетнули 19 773 143 українці. Лише 90 тис. виїхали за межі країни «у службових справах». Півтора мільйона – як туристи. Решта (понад 17 млн) обрали варіант «приватної поїздки». Традиційний «притулок» мігрантів – США – минулого року відвідали 21,5 тис. українців, Канаду – 5,5 тис. Італію, куди часто їздять на заробітки, – трохи більше як 130 тис., Португалію – 12,5 тисячі. В Україну у 2011 році в'їхали 21 415 296 іноземних громадян – на півтора мільйона більше, ніж виїхало українців. Росіян – понад 9 млн, молдаван – 4 млн, білорусів – 2,6 млн, поляків – 1,7 млн, ізраїльтян – 1,2. За статистикою, Україна перебуває у десятці країн світу – лідерів з міграції. За різними підрахунками, за кордон на постійне місце проживання за 20 років незалежності виїхало 6,6 млн українців. «Вакантні» місця заповнили мігранти – близько 5 млн. У 2010 році мігранти переказали в Україну близько 5,3 млрд. доларів. Загалом тенденція така, що в Україну надходить грошей у 25 разів більше, ніж йде з країни. Але якщо заробітчани «перетягнуть» своїх родичів до себе, відпаде потреба дотувати вітчизняну економіку [13]. Саме тому, сподіватись на те, що ті хто виїхав за кордон у найближчій перспективі повернуться у гірші економічні умови теж немає сенсу. Прихильники найбільш оптимістичного сценарію висловлюють думку, що у недалекому майбутньому в Україні залишаться бюджетники та пенсіонери.

За офіційною статистикою (рис. 2), починаючи з 2005-го Україна має сталий міграційний приріст, який компенсував понад 5% природного скорочення населення. За перші 10 місяців 2011-го Державна служба статистики зафіксувала приріст зовнішньої міграції на рівні 13,3 тис. осіб (кількість прибулих в Україну – 25,3 тис. осіб). Нині, за офіційними даними МВС, кількість іноземних громадян, зареєстрованих в Україні, – лише 0,11 млн осіб, але більшість іммігрантів, особливо трудових, зі зрозумілих причин до цих даних не потрапляють. Натомість результати дослідження експертів агенції «Наш Продукт» свідчать, що на території України перебуває від 5,1 млн до 6,8 млн мігрантів, які мають так званий сумнівний статус.

Іноземці зазвичай осідають у південно-східних містах, у яких, з одного боку, спостерігається найвищий темп природного скорочення населення, а з іншого – вони вже мають найбільшу частку іммігрантів у його структурі й далі приймають основну їхню частину. Майже половина прибулих в Україну 2010 року зареєстрували власне місце проживання в п'яти регіонах: Одеській, Донецькій та Дніпропетровській областях, Києві, Автоном-

ній Республіці Крим. Найбільший відсоток іммігрантів у Криму та Севастополі (34,8%, 34,1%), а також інших регіонах Південного Сходу та Києві (12–15%). Тоді як у Центральній та Західній Україні їхня частка зменшується – від 7% до 2%. Оскільки в містах Центральної, Східної та Південної України відбувається повзуча деукраїнізація, то, вочевидь, нові переселенці в умовах браку ефективної інтеграційної політики русифікуватимуться та поповнюватимуть лави індиферентних щодо нашої держави та її інтересів мешканців, зорієнтованих на тимчасове використання ресурсів країни перебування для подальшого транзиту до перспективніших (з погляду поліпшення їхнього соціально-економічного становища) країн Європи [5].

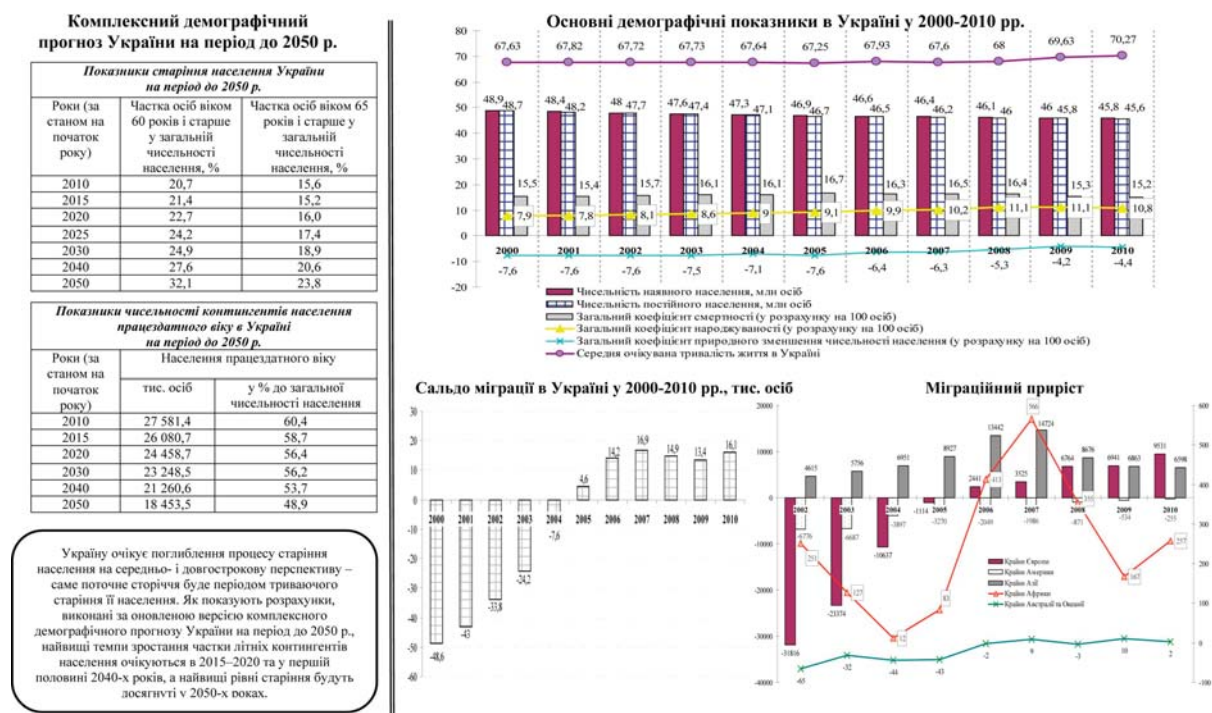

Рис. 2. Зведені дані щодо розвитку міграційних процесів та демографічної ситуації в Україні у період 2000–2010 рр.

Складено автором на основі: [4, с. 107–113; 12; 3, с. 433]

Найбільша етнічна меншина в Україні – росіяни. Їхня кількість становить 8334,1 тисяч осіб і становить 17,3 %. Однак, ми не є генетично чистим народом, кожна з інших етнічних меншин становить менше 1% від загальної кількості населення, серед них виділяються білоруси (0,6%), молдавани (0,5%), кримські татари (0,5%), болгари (0,4%), угорці (0,3%), румуни (0,3%), поляки (0,3%), євреї (0,2%), вірмени (0,2%), греки (0,2%), роми (0,1%), грузини (0,1%), гагаузи (0,1%) та ін. В Україні розселення етносів має виразну регіональну визначеність. Центральна й Північно-Західна Україна є історично основними регіонами розселення українського етносу, який найменше «розбавлений» іншими етносами. Найбільша частка українців у населенні Тернопільської (96,8%) та Волинської (94,6%) областей, найнижча – в АР Крим (25,8%), Луганській (51,9%), Донецькій (50,9%), Одеській (54,6%) областях [9].

Маргіналізація та асиміляція носіїв інших національностей негативно позначаються на збереженні й цілісності історичної культури й традицій. Європа і США фактично пройшли цей шлях. Держави вдаються до консервативних заходів щодо збереження традицій та історичної культури. Досвід таких розвинутих держав як Німеччина, Голландія, Франція, Австрія показав, що сьогодні вони доволі сильно жалкують, про практику ін-

тенсивного нарощування міграційних потоків. Так, для прикладу, Німеччина уже виплачує грошову компенсацію мігрантам з метою їх зворотного повернення. Справа доходить до цілковитого абсурду. Адже, іммігранти, як правило, приїжджають не самі по собі, а з родичами та друзями – виступаючи при цьому представниками іншої культури та носіями ментальності. Осівши у певній місцевості вони намагаються привести у країни перебування якомога більше число своїх родичів, тим самим поступово заміщуючи корінне населення. У Франції, зокрема, таке право було недавно скасоване, оскільки, як підрахували фахівці, ті, хто встиг приїхати, «з'їдають» значну частку соціальних виплат, котрі йдуть з кишень місцевих платників податків, що викликає соціальне й політичне напруження в суспільстві. Практично усі іммігранти у цих країнах рано чи пізно, скористались «правами людини у цивілізованому світі», вимагаючи воз'єднання із сім'ями та розширення політичних і економічних прав.

Висновки. Демографічний дефіцит в Україні настільки значний, що за масштабів міграції, необхідних для його покриття, може виникнути небезпека порушення єдності та внутрішньої рівноваги суспільства, труднощі взаємоадаптації до культурного простору країни перебування. А це не у поодиноких випадках веде до утворення етнічних анклавів, які не піддаються контролю навіть з боку органів влади. Тим більше, що в нинішню епоху мобільних телефонів, Інтернету й доступних авіаперельотів прибульці не втрачають зв'язків із історичною батьківщиною й переносять свої звичаї на нову країну проживання. Додільнішим видається залучення обмежених груп іммігрантів, що не дозволить подолати депопуляцію, але забезпечить уповільнення її темпів, а також сприятиме досягненню більш-менш оптимального співвідношення між платниками податків та особами, що перебувають на утриманні держави.

Список використаних джерел

1. Гончаренко Г. Актуальные проблемы миграционных процессов. – Ростов-на-Дону. : Изд-во Южного федерального ун-та, 2007. – Ч.1, 2. – 558 с.
2. Гоці С. Рефлексії з питань імміграції та інтеграції / С. Гоці // Міграція – виклик XXI ст. – Люблін, 2008. – С. 115.
3. Демографічний щорічник «Населення України за 2010 рік». – Державна служба статистики України. – К., 2011. – 442 с.
4. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. (колектив авторів) / за ред. чл.-кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е.М. Лібанової. – К. : Український центр соціальних реформ, 2006. – 138 с.
5. Крамар О. Для кого Україна: вирішення демографічної проблеми за рахунок імігрантів може мати катастрофічні наслідки [Електронний ресурс] / О. Крамар. – Спосіб доступу : <http://dialogs.org.ua/ru/periodic/page25078.html>.
6. Курій Л. Соціально-економічна інтеграція іммігрантів як засіб ефективної реалізації їх людського потенціалу / Л. Курій // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2012. – Вип. 1 (6). – С. 102 – 123.
7. Майданік І.П. Українська молодь на ринках праці зарубіжних держав / І.П. Майданік. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. – 176 с.
8. Малиновська О.А. Трудова міграція: соціальні наслідки та шляхи реагування / О.А. Малиновська. – К. : НІСД, 2011. – 40 с.
9. Міхненко Л.В. Сутність, принципи та завдання соціальної роботи з етнічними групами в Україні [Електронний ресурс] / Л.В. Міхненко. – Спосіб доступу : http://www.rusnauka.com/2_KAND_2011/Psihologia.htm

10. Музичко О. Соціально-демографічний розвиток на півдні України (Миколаївська, Одеська та Херсонська області) [Електронний ресурс] / О. Музичко. – Спосіб доступу : http://old.niss.gov.ua/book/Volovych_htm/Muzichko2.htm
11. Позняк О. Демографический кризис или последний украинец [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу : <http://dialogs.org.ua/ru/dialog/page23-622.html>.
12. Сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
13. Українці втікають за кордон! [Електронний ресурс] / Газета: Високий замок від 15.03.2012. – Спосіб доступу : <http://www.wz.lviv.ua/articles/104433>
14. Франк С.Л. Крушение кумиров / С. Франк // Сочинения. – М. : «Правда», 1990. – 607 с.
15. Часник Г.В. Необхідність демографічної політики в Україні та пріоритетні напрями її проведення / Г.В. Часник // Держава та регіони. Серія: Державне управління : науково-виробничий журнал. – 2011. – №2. – С. 75 – 81.
16. Coleman D.A. Immigration and Ethnic Change in Low-fertility Countries: A Third Demographic Transition / D.A. Coleman // Population and Development Review. – 2006. – Vol.32. – № 3. – P. 401 – 446.
17. Ron J. Lesthaeghe Second Demographic Transition / J. Ron. – [Електронний ресурс] / Ron J. Lesthaeghe. – Режим доступу: dmo.econ.msu.ru/teaching/12/.../final_textSDTBasil-BlackwellEncyclop.pdf.
18. Van de Kaa D. The Idea of a Second Demographic Transition in Industrialized Countries / D. Van de Kaa. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ipss.go.jp/webj-ad/webJournal.files/population/2003_4/Kaa.pdf.